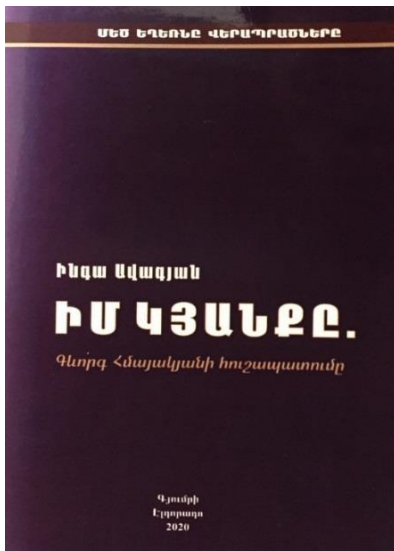

Ն Ո Ր Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

Ապրիլին լույս է տեսել ՇՀՀ կենտրոնի գիտաշխատող Բ. Ավագյանի հեղինակած «Մեծ եղեռնը վերապրածները» («Էլիտրադո» հրատ., Գյումրի, 388 էջ և ներդիր) մատենաշարի վեցերորդ գիրքը:

Այս անգամ մշակվել, պատմական փաստերին համադրվել և գրքի տեսքով ընթերցողի սեղանին է դրվել Փոքր Ասիայի Նիկոմեդիա գավառում 1915-1921 թթ. Մեծ եղեռնը վերապրած մերդիպրոցի մի ընտանիքի պատմությունը, որն արտացոլված է կոտորածից մազապուրծ Գևորգ Հմայակյանի հիշողություններում:

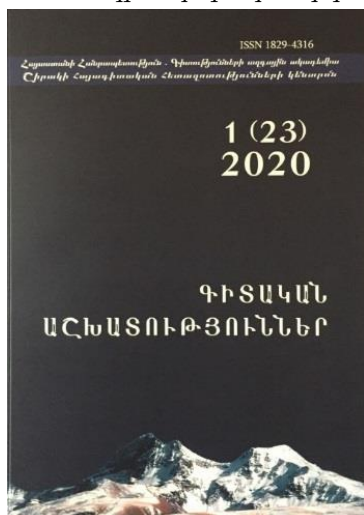
Հեղինակն անդրադառնում է Նիկոմեդիա գավառի գյուղերի, Կ. Պոլսի, Բուլղարիայի գյուղերի, Վատնայի տեղագրության հարցերին, ներկայացնում է իր ծննդավայրի թաղերն ու փողոցները, հայ, թուրք, հույն և բուլղար ազգաբնակչության փոխհարաբերությունները, կենցաղը, նիստուկացը, ավանդույթներն ու բարքերը, տեղեկություններ հայտնում

Մերդիպրոցի և հարևան գյուղերի հայ ազգաբնակչության բռնի տեղահանության, կոտորածի, ինչպես նաև տեղացիների կազմակերպած ֆիդայական ջոկատների մասին:

Գիրքը հասցեագրված է Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրությամբ զբաղվող պատմաբաններին, աղբյուրագետներին, ազգագրագետներին, սփյուռքագետներին, բանասերներին և ընթերցող լայն շրջանակներին:

****

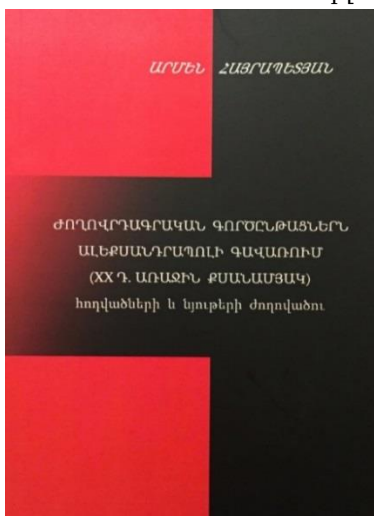
Մայիսին լույս է տեսել ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» («Գիտություն» հրատ., Եր., 265 էջ) պարբերականի 23-րդ հատորի 1-ին պրակը՝ բան. գիտ. դոկտոր Սերգո Հայրապետյանի ընդհանուր խմբագրությամբ:

Հատորում տեղ են գտել գիտական 17 հոդվածներ և «Լրատու» բաժինը՝ «Հիշատակի խոսքով»՝ ուղղված կյանքից անժամանակ հեռացած Շիրակի երկրագիտական թանգարանի վաստակաշատ ֆոնդապահ, ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի առաջատար գիտաշխատող, պատմ. գիտ. թեկնածու, հնագետ Լարիսա Եզանյանին:

***

Կենտրոնի տնօրեն Ա. Հայրապետյանի աշխատասիրությամբ հուլիսին լույս է տեսել «Ժողովրդագրական գործընթացներն Ալեքսանդրապոլի գավառում (XXդ. առաջին քսանամյակ)» («Գիտություն» հրատ., Եր., 242 էջ) հոդվածների և նյութերի ժողովածուն:

Ժողովածուի առաջին մասում ներառվել են հեղինակի՝ տարբեր տարիների ՀՀ և արտերկրի գիտական հանդեսներում հայերեն և անգլերեն լեզուներով հրատարակած 11 հոդվածներ: Դրանցում հաջորդաբար քննվում են Ալեքսանդրապոլի գավառին առնչվող մի շարք հիմնախնդիրներ՝ սկսած գավառի ռուսականացման ցարական ծրագրերից ու դարասկզբին մոլեզմած տարափոխիկ հիվանդությունների պատմությունից մինչև 1918-1920թթ. հայտնի դեպքերը:

Ժողովածուի երկրորդ մասը արխիվային 43 փաստաթղթերի հավաքածու է և իրենից ներկայացնում է 1915-1917թթ. արևմտահայերի գաղթերի, ըստ բնակության նոր վայրերի գաղթականների տեղաբաշխման, գավառի բնակչության էթնոկոնֆեսիոնալ պատկերի վրա գաղթերի թողած ազդեցության, ինչպես նաև 1918թ. երիտթուրքերի, իսկ 1920թ.՝ քեմալականների կողմից արդեն արևելահայության հանդեպ իրագործված ցեղասպանական քաղաքականության մանրակրկիտ ուսումնասիրություն:

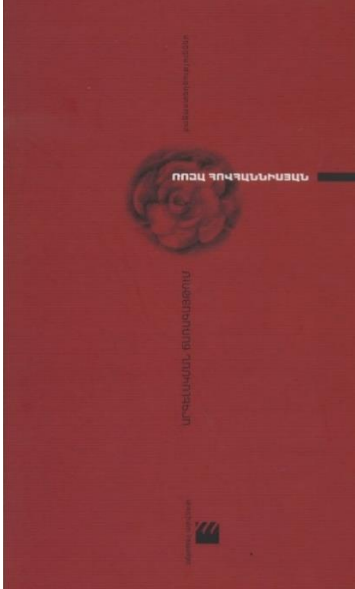
Ժողովածուն նախատեսված է բուհերի մասնագիտական բաժինների ուսանողների, մասնագետ-պատմաբանների և ընթերցող լայն հասարակության համար:

***

Օգոստոսին հրատարակվել է Կենտրոնի գիտաշխատող, ՀԳՄ անդամ

Ռոզա Հովհաննիսյանի **«Արգելական ճառագայթում»**

(«Ակտուալ արվեստ», Եր., 188 էջ) խորագրով 5-րդ ժողովածուն,

որն ընտրանի է՝ հեղինակի վերջին շրջանում գրած չափածո ու արձակ բանաստեղծական շարքերով լրացված: Արգելական ճառագայթումն ըստ էության հոգեվիճակ է, որ կարող է բնութագրվել իբրև հոգու ինքնաբուխ լուսե պարպում: Ռ Հովհաննիսյանի՝ հայ գրականություն բերած ավանդը գրքի խմբագիր, բանաստեղծ Հ.Հարությունը նախախոսքում բանաձևել է որպես նորաճ հուզատրամաբանական խաղիկ: Ժողովողի, մասնավորապես գյումրեցու մտածողության դրսևորումները փոխակերպելով բանաստեղծական ոսպնյակով՝ հեղինակը *դրանք վերածում է ինտելեկտուալ երգասացության բանաձևային արտահայտությունների*, որոնցում երևակվում են նրա յուրօրինակ աշխարհընկալումն ու արտահայտման կերպը արդի ժամանակներում:

***

Սեպտեմբերին լույս է տեսել Կենտրոնի գիտաշխատող Հասմիկ Մատիկյանի

«Անուշ ձայնով կանչեմ օրոր» («Էլդորադո» հրատ., Գյումրի, 178 էջ և ներդիր)

խորագրով անդրանիկ աշխատությունը,

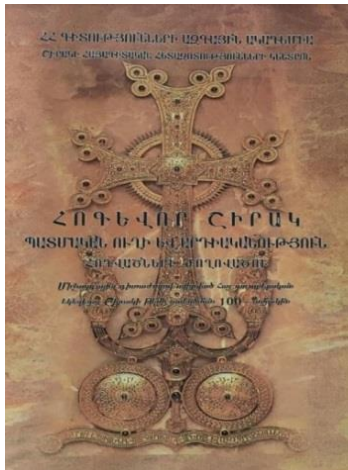

որն անգլալեզու և հայ օրորոցային տեքստերի բանագիտական համակողմանի քննություն է: Աշխատությունը՝ որպես բանահյուսական ժառանգության պահպանման և բանահյուսական լեզվամտածողությունը վեր հանելու բացառիկ ընտրանի, համեստ ներդրում է լեզվա-բանագիտության ասպարեզում, մասնավորապես անգլալեզու և հայ օրորոցային տեքստերի լեզվական ուսումնասիրման գործում: Գիրքը արժևորվում է նաև հեղինակի գրառած դաշտային նյութերով, փաստական նյութի գիտական մեկնաբանմամբ:

Այն նախատեսվում է բանագիտության, ընդհանուր ու զուգադրական ոճագիտության, տեքստի մեկնաբանության դասընթացների համար և հասցեագրված է բանագետներին, ազգագրագետներին, լեզվաբաններին և ընթերցող լայն շրջանակներին: Աշխատանքի առանձին բաժիններ կարող են օգտագործվել որպես մեթոդաբանական ուղեցույց բանահյուսական այլ տեքստերի, մասնավորապես հեքիաթի լեզվա-բանագիտական մեկնության համար: Օրորոցային տեքստերը՝ որպես համահավաք, կարող են կիրառական նշանակություն ունենալ սոցիալական խնամքի կենտրոններում աշխատանքներ իրականացնելիս:

***

Նոյեմբերին բան. գիտ. դոկտոր Սերգո Հայրապետյանի ընդհանուր խմբագրությամբ լույս է տեսել **«Հոգևոր Շիրակ. պատմական ուղի և արդիականություն»** («Գիտություն» հրատ., Եր., 342 էջ) խորագրով հոդվածների ժողովածուն:

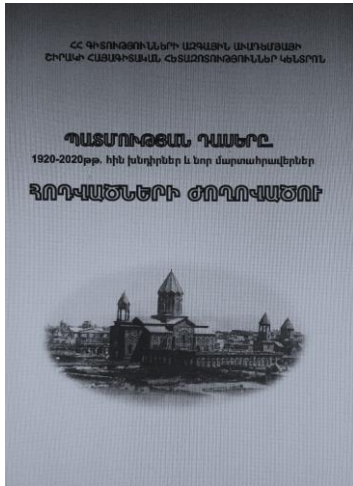
Այն ընդգրկում է նոյեմբերի 17-18-ին Գյումրիում տեղի ունեցած Հայ Առաքելական եկեղեցու Շիրակի թեմի ստեղծման 100-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովին ներկայացված քառասունից ավելի գիտական զեկուցում-հոդվածներ՝ նվիրված Շիրակի թեմի պատմության և ազգաբանության հիմնախնդիրներին:

Ժողովածուն նախատեսված է մասնագետների և ընթերցող լայն շրջանների համար:

***

Նոյեմբերին բան. գիտ. դոկտոր Սերգո Հայրապետյանի ընդհանուր խմբագրությամբ լույս է տեսել նաև **«Պատմության դասերը. 1920-2020թթ. հին խնդիրներ և նոր մարտահրավերներ»** («Գիտություն» հրատ., Եր., 280 էջ) խորագրով հոդվածների ժողովածուն:

Այն ընդգրկում է նոյեմբերի 23-29-ին Գյումրիում տեղի ունեցած երիտասարդ գիտնականների աշնանային դպրոցում ներկայացված մեկ տասնյակից ավելի գիտա-

կան զեկուցում-դասախոսություններ՝ հողվածների տեսքով, և նպատակ ունի նորովի լուսաբանելու շուրջ մեկ դար առաջ տեղի ունեցած իրադարձությունների շղթան, զինելու երիտասարդ պատմաբաններին հարյուրամյա պատմական փաստերի օբյեկտիվ վերլուծության և ընկալման ընդունակությամբ, ինչը կօգնի խուսափելու հին սխալների ներկայիս վտանգավոր կրկնությունից:

Ժողովածուն նախատեսվում է ՀՀ երիտասարդ հայագետների, ավագ դպրոցների պատմության նորավարտ ուսուցիչների, ասպիրանտների և ընթերցող լայն շրջանների համար:

Ռ. Հովհաննիսյան